

SYD- OG SØNDERJYLLAND

Renovering af en faldefærdig kroggård og skabelsen af et gribende smukt Vadehavcenter. Det gælder om at få den besøgende til at gøre stop i Syd- og Sønderjylland og få en oplevelse fra især Vadehavet og marsken med hjem. Den slags fås kun her.

Fra vandtårnet i Højer kan man se meget af det allersydvestligste Danmark. Et marsklandskab uden grænser. Med høj himmel, våde vidder, græssende får og et indiget område, der – hvis man tager det hele med – strækker sig fra Esbjerg til Holland. Løfter man kikkerten og nærstuderer Tøndermarsken, vil man se det turismepotentiale, den har. Det er også målet med Tøndermarsk-initiativet, som Realdania, A.P. Møller Fonden og Tønder Kommune har indgået et partnerskab omkring; at flere skal få øje på Højer som porten til Tøndermarsken og de muligheder, der ligger, hvor fuglene flokkes.

Det bakkede og kuperede mod øst, det rå mod vest, og det flade mod syd. Syd- og Sønderjylland er et varieret landskab, og selve opdelingen i Syd- og Sønder er svær at blive klog på. Hvor starter Sønderjylland? Ved Kolding eller ved Kongeåen? *Syddjylland* er en betegnelse, der dækker det sydlige Jylland, som ikke hører til Sønderjylland. *Sønderjyl-*

land dækker udelukkende det meste af det tidligere Sønderjyllands Amt og fra ældre tid også Sydslesvig ned til Ejderen. Som Jørgen Buch skriver i sin bog om Sønderjylland, hvor teksten til venstre er trykt på rigsdansk og teksten til højre på sønderjysk: "I hel gammel dav de va dæ inne tænt å, hvad Synnejylland va, ja, man vist helle it hva Danmark va".

I Sønderjylland er Danmark allermest dansk eller dansk på en særlig måde. Her svandt landet ind, og danskheden voksede. Her faldt landsmænd, og her er Dybbøl Banke et ar, der historisk aldrig heler.

Området som et hele er rig på vægtig nationalhistorie – fra Domkirken og salmedigteren Brorsons klosterborg i Ribe til fredede marskgårde og den velbevarede by Christiansfeld, skabt for over 200 år siden af den kristne brødre menighed. Realdania støtter bevaringen og udviklingen af disse skatte, og helt nye initiativer som Sønderborgs lange vartegn i 10 bygninger, Alsion (p. 96), og Haderslevs fyrtårn for gadeidræt, StreetDome (p. 95). Hvor mange kager der skal på et sønderjysk kagebord? Tja, der er kun én måde at finde ud af det på.

DET INDDIGEDE LAND I TØNDERMARSKEN RUMMER ET RIGT DYRELIV MED B.L.A. MASSER AF STÆRE, VADEFUGLE OG ANDEFUGLE - OG FÅR.

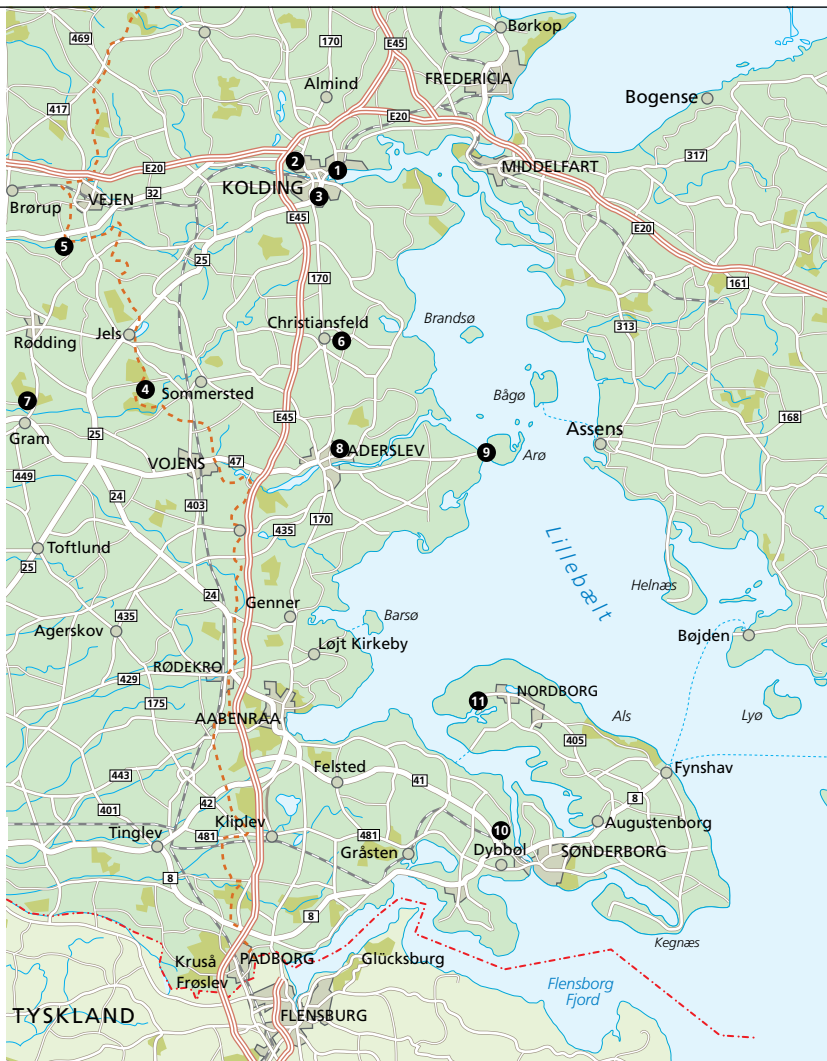

OVERBLIK

- Kolding (▷ 90)
- Aarø (▷ 96)
- Als (▷ 96)
- Ribe (▷ 98)
- Fanø (▷ 100)
- Tønder (▷ 101)
- Højer (▷ 103)

KOLDING

Med designskolen og afdelinger af Syddansk Universitet beliggende i byen er Kolding en by med et ungt byliv. Omformningen af det gamle Sct. Nicolai Skolekompleks til blandt andet et miljø for kreativt iværksætter og det rytmiske spillested Godset forsætter ad dette spor.

- 1 Nicolai. 2 Harteværket. 3 Godset. 4 Ellegaard. 5 Granly. 6 Christiansfeld. 7 Gram Slot. 8 Streedome Haderslev. 9 Brummers Gaard. 10 Alson. 11 Jollmands Gård. 12 Ribe Domkirkeplads og Kannikgården. 13 Taarnborg. 14 Vadehavscenret. 15 Den røde tråd. 16 Fanø Bad. 17 Slotfelt. 18 Digegrevens hus. 19 Højer Vandtårn. 20 Den tyske præstegård. 21 Villæen i Nørregade.

NICOLAI

☎ ☎ (kort > 91 1)

Nicolai i Kolding har til huse på Skolegade, og det kulturelle hotspot er linket sammen med skolens og byens historie. Det gamle

skolekompleks på 11.000 m² består af fem bygninger, der hver især har deres eget kulturelle afsæt. Nicolai Biograf, Kolding Stadsarkiv med læsesal, Nicolai Scenen, hvor lokale bands kan øve, holde workshop og give

6000 LITER VAND I SEKUNDET LØBER DER IGENNEM DET 80 M LANGE TRYKRØR VED HARTEVÆRKET VED KOLDING.

koncerter, udstillingsrummet Nicolai Kunst & Design med tilhørende værksted og Nicolai for Børn – Danmarks første børnekulturhus. Meget af livet foregår også mellem bygningerne. I det byrum, der er skabt, og som er forbundet med skolegården. I gården har der været velbesøgte markeder, sceneoptrædener, byhaver og meget andet. Og i bygning 5, Koldings nye kulturhus, som det hedder, er der skabt plads til kultur-entreprenører, kulturaktører, iværksættere og kreative tiltag.

Sct. Nicolai Komplekset blev opført fra 1856 til 1908 i Skolegade/Blæsbjerggade i Kolding. Det er Danmarks største og mest helstøbte historiske skolebygningsanlæg, der ikke bare regnes for en vigtig del af Koldings historie, men en del af Danmarks kulturarv. Samlet afspejler bygningerne de danske skoleinstitutioners udvikling. Komplekset består af fem skolebygninger, der fra slutningen af 1940'erne blev kaldt Sct. Nicolai Skole. Da den lukkede i 1983, var der i en periode ungdomsskole, musikskole og dagcenter i dele af skolekomplekset. I 2004 besluttede Kolding Kommune at renovere de gamle skolebygninger og omdanne dem til et kulturkompleks med temaer, der var nøje tænkt ind i Koldings samlede kulturtilbud. Projektet blev til i et samarbejde mellem Realdania og Kolding Kommune, arbejdet stod på i 2003-2007, og med det levende resultat og miljø omkring

Nicolai i Kolding i dag er det et eksempel på, hvordan man skaber udvikling i historiske bymidter. Dorte Mandrup Arkitekter har været rådgivere i samarbejde med Kirstine Jensens Tegnesteue. Et succesrigt samarbejde, der blev hædret med den europæiske landskabspris Rosa Barba i 2008.

Skolegade 2B, Kolding. ☎ nicolai.kolding.dk.

HARTEVÆRKET

☞ ☞ (kort ▶ 91 📍)

How do we get the electricity? You want to show your children that, the Harteværket is three km from Kolding, both fun, buildable and a fun experience. Harteværket was, when it was built in 1918-1920, Denmark's largest water power plant. I day it is still in use and produces a pct. of the electricity in Kolding. With support from foundations, associations, companies and municipality it has succeeded in raising 21 million kr., which has been used to restore Harteværket and transform it into a historical environment for children and adults – with an interactive learning about water, energy and movement. The experience center opened in September 2016, you can come right in the old turbine hall, and children and other dog owners can enjoy the water playground, where you can see the water running through several canals. Outside the plant is the 80 meter long red